

СЕНС ЖИТТЯ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття містить соціологічний аналіз проблем сенсу життя, цінності життя, поглядів на мораль, оцінки соціальної ролі. Завершується стаття аналізом моделей взаємовідносин особистості і суспільства.

Ключові слова: сенс життя, цінності життя, погляди на мораль, сім'я, кар'єра, щастя, соціальні ролі, соціальний статус, мотивація,

Abstract

The article contains a sociological analysis of the problems of meaning of life, values of life, views on morality, assessments of social role. The article concludes with an analysis of models of interrelationship between self-identity and society.

Keywords: meaning of life, family, career, happiness, social roles, social status, motivation.

Вступ

Те, що людині потрібно не просто жити, але й отримувати задоволення від життя, стверджували ще давні філософи, розмірковуючи про призначення людини у світі, тоді як у психологію ця ідея проникла відносно недавно: разом зі спрямуванням науки у позитивне русло та висновком щодо розуміння факту, що наукових робіт, які стосуються негативних переживань і «темних» сторін життя людини, в кільканадцять разів більше, ніж тих, що пов'язані з аналізом позитивних моментів життєвого шляху особистості. Появу поняття задоволення життям можна пов'язувати з іменем Епікура, який переконував, що людина народжена для щастя і задоволення, а саме задоволення мудро розумів не стільки у чуттєвому сенсі, скільки як свободу від тілесних страждань (хвороб) і душевних мук. Проте, для усвідомлення справедливості та значимості висновку філософа потрібен життєвий досвід чи мудрість, або й те, й інше. Більшості ж людей для відчуття задоволення життям необхідно значно більше: досягнення бажаних цілей, самоздійснення, реалізація життєвих цінностей і сенсу, навіть просто задоволення багатьох потреб: духовних і матеріальних, наявних, майбутніх і віртуальних, число яких по мірі їх задоволення збільшується [1].

Актуальність проблеми

Як і у міркуваннях про долю, міркування про сенс життя показують незадоволеність людини життям. У той же час проблема сенсу життя набагато ширша і глибша проблеми долі. Будь-яке філософське питання щодо людини, у кінцевому рахунку, приводить до необхідності з'ясувати, заради чого вона на світі живе. «Коли хтось не бачить смислу у своїх діях і почуває себе подібно робітнику у великому цеху, — писав польський психолог К.Обухівський, — який працює тільки для того, щоб заробити на життя, не розуміючи, навіщо потрібна його діяльність, він швидко стомлюється від своєї роботи, у ньому народжується байдужість, він часто робить помилки і незабаром починає відчувати незадоволеність долею». Ця проблема актуальна для всіх мислячих людей, вона присутня в їхніх справах і помислах. Л.Н.Толстой говорив, що люди праці, що не думають про сенс життя, мають його, а люди певного кола, що шукають сенс життя, найчастіше його не мають. Це слабкий аргумент великого письменника. Люди праці не завжди і не всі думають про смисл свого існування. Вони дотримуються звичаю, традицій і тим задоволені («Так жили наші батьки, діди і прадіди, так і ми жити будемо»). Було б перебільшенням і спрощенням думати, начебто всі люди і завжди думають про те, чому вони з'явилися на світ і для чого живуть. Роздуми про сенс життя — показник досить високого щиросердного і духовного розвитку особистості. Для неї існує ряд типових ситуацій, у яких виникає «прокляте» питання. Коротенько вони такі [2].

1) Катастрофи в особистому житті: смертний вирок без надії на помилування; важка невиліковна хвороба; участь у бойових діях; поранення, що надовго приковує до постелі; нещаслива любов; розлучення у родині; смерть близької людини; розчарування в кумирі і т.д.

2) Катастрофічні зміни в житті суспільства: революції, громадянські війни, війни за незалежність країни, економічні і політичні кризи і т.п. — усі те, що розриває зв'язок поколінь, ламає сформований спосіб життя, підриває існуючу систему цінностей.

3) Серйозне захоплення філософією, релігією, мистецтвом, за якого відбувається переоцінка цінностей.

Про смисл непрожитого і прожитого життя люди думають і в зв'язку з віком. У перший раз людина думає про це в юності, коли ляльки та ігри стали нецікаві, а майбутнє таке невідоме і тривожне. Яке місце я займу в цьому світі, чи праві вчителі, що говорять, що об'єктивну оцінку знанням поставити життя, як вибрати перший крок — такі типові для юності питання. Не досягши самостійності, молода людина спочатку шукає, з кого робити життя, кому наслідувати. Пройшла пора Миколи Островського, Аркадія Гайдара, Олександра Матросова, Зої Космодем'янської, молодогвардійців і інших кумирів молоді. Прийшла пора банкірів, бізнесменів, «нових», «крутих», кілерів, повій і ін. Самовідданість і гуманізм витиснуті розрахунком, цинізмом і жорстокістю. Сенс життя, як підказує псевдолітература, кіно, телебачення, преса, — у грошах і славі. Другий раз у зв'язку з віком людина думає про сенс життя в старості. Кінець близький, настав час підводити підсумки. Людина запекло доводить знайомим йому людям, що вона не даремно прожила життя. Далеко не в усіх вистачає мужності зізнатися в тім, що даремно коптив білий світ, що нічого в житті не досяг.

Соціологічне дослідження

Про сенс життя. Результати програми соціологічних досліджень Львівського Національного Університету «Студенти - образ майбутнього» 2015р. Два роки тому восени у Львові недалеко від пам'ятника Шевченку з'явилася дошка "Before I die I will.../До того як помру я...". До дошки були причеплені невеликі коробочки з крейдою і кожен міг написати на дошці все що вважав за потрібне. Дуже швидко цю дошку списали вздовж і поперек. Час від часу хто все витирав і все починалося заново. Ось що писали про цю дошку на Фейсбуці: "Соціальна ініціатива для людей, для мешканців та гостей Львова. Ми хочемо подарувати людям можливість відкрити свої емоції, пригадати свої життєві цілі, плани, мрії, які десь потонули глибоко під рутинною життям.". Мені прийшла ідея проаналізувати відповіді людей, щоб краще зрозуміти, для чого вони живуть. І навіть більше... Продовжити фразу "До того як помру я" - це все одно, що продовжити фразу "Сенс мого життя - це". Те саме питання, але поставлене в іншій формі. Якщо на питання про сенс життя важко відповісти, бо воно дуже абстрактне, загальне, то питання про смерть абсолютно пряме і конкретне: от життя, от його кінець. Що хочеш встигнути зробити? Конкретне питання - конкретна відповідь: народити дітей, стати лікарем, стрибнути з парашута... От вам і сенс. Якщо людина пише, що вона хоче народити дітей - значить найбільш ймовірно, що для цієї людини сенс життя - це сім'я. Стати лікарем - отже сенс у кар'єрі. Стрибнути з парашута - значить сенс - це просто насолоджуватися життям. Щонаочі, після опівночі я приходив до дошки і переписував всі фрази, які можна було прочитати. Так тривало кілька днів підряд, поки дошку не поламали і не прибрали. Всі зібрані фрази я розділив на три групи: кар'єра, сім'я, гедонізм (насолода) і потім порахував кількість відповідей в кожній групі. Фрази, які важко віднести до однієї з груп, ввійшли в категорію Інше[3].

Результат:

Кар'єра 34%, Сім'я 26%, Гедонізм 21%, Інше 19%

Отже, для більшості людей сенс в житті - це кар'єра. На другому місці - сім'я. На третьому - отримання насолоди від життя, або гедонізм [3].

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти ВНТУ, факультету МІБ. Об'єкт складається з 62 осіб, з яких 42 чоловічої статі та 20 – жіночої, віком від 16 до 19 років.

Предметом соціологічного дослідження є питання щодо сенсу життя.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти до життя та сенсу життя та на основі отриманих результатів розробити рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

Результати дослідження

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 30 осіб. Серед них 20 осіб (66,7%) – представники чоловічої статі і 10 (33,3%) – представниці жіночої статі. Віком 16 років – 1 особа (3,3%), 17 років – 24 осіб (79,92%), 18 років – 5 особи (16,65%).

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

У питанні «Наскільки добре Ви розумієте, що таке сенс життя та в чому він полягає» 15 осіб (50%) відповіли, що знають загальні положення, 12 осіб (40%) повністю розуміють всю суть

питання, і лише 3 особи (10%) відповіли, що не мають уявлення про суть питання. Це свідчить про те, що переважна більшість опитаних орієнтуються або обізнані в цьому питанні.

На питання «Наскільки тема сенсу життя актуальна для Вас на даний момент? 1»-7 осіб(56,7%) відповіло, що актуальна але не на першому місці, 7 осіб(23,3%) не можуть відповісти, 4 особи (13,3) переймаються цим питанням, 2 особи (6,67%) не помічають цю тему серед інших проблем. Це означає, що більшість респондентів орієнтуються у питанні.

У питанні « Чи задумувались Ви коли-небудь про сенс життя? » 18 осіб (60%) відповіли, що іноді думають про сенс життя, 12 осіб (40%) відповіли, що думають про сенс життя. Це означає, що це питання актуальне для опитаних.

На питання «Наскільки Вас цікавить ваше життя в майбутньому? » було отримане середнє значення 3,93 за 5-бальною шкалою. Це свідчить про те що більшість планує своє життя.

У питанні «Чи важливо думати про сенс життя?» було отримане середнє значення 4,3 за 5-бальною шкалою. Більшість респондентів рахує прильним те що потрібно думати про сенс життя.

На питання «Чи готові ви змінюватись, щоб покращити своє життя в майбутньому?» 16 осіб (53,28%) готові дещо в собі змінити, 8 осіб (26, 64%) не можуть відповісти, 5 осіб (16,65%) готові повністю змінюватись, 1 (3,33%) не готовий до змін. Тому можна сказати, що люди частково готові змінюватись, адже це не просто.

На питання «Чи робите Ви щось для покращення життя в майбутньому?» 21 особа (69,83%) відповіли, що іноді щось роблять, 8 осіб (26,64%) відповіли, що постійно покращують своє життя, та лише 1 особа (3,33%) нічого не робить для майбутнього. Тому можна сказати, що більшість людей прагнуть покращити своє життя у майбутньому.

На питання «Чи є у Вас ціль в житті?» 15 особам (50%) важко визначитись із ціллю, у 14 осіб (46,7%) , та лише 1 особа (3,33%) не має цілі. За цими результатами можна сказати, що ціль є майже у половини опитаних, це свідчить про те, що населення переймається своїм майбутнім.

Висновки

Отже, задоволення життям є результатом вдалої, успішної реалізації людиною її життєвої мети, яка сприймається як надважлива екзистенційна цінність, життєвий сенс. Людина, задоволена життям і живучи з відчуттям щастя, наївно-оптимістично вірить у справедливість світу і власну фортуна; сподівається на достатній рівень (психологічний і енергетичний) персональних життєвих ресурсів, що реалізуються в осмисленому житті (що не виключає критичної оцінки щодо наявності сенсу в світі у цілому), переконані у своїй здатності раціонально ставити і досягати цілей для здійснення сенсу життя завдяки контролю за подіями власного життя та розвитку здатності до самоуправління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Малярчук Н. С. Головні цінності життя (за результатами дослідження) [Електронний ресурс] / Н. С. Малярчук, А. В. Слободянюк // Матеріали XLVIII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 13-15 березня 2019 р. – Електрон. текст. дані. – 2019. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2019/paper/view/7905>
2. Слободянюк А. В. Погляди на мораль, зміни у вимірюванні цінностей (за результатами дослідження) [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Т. В. Шульга // Матеріали XLVIII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 13-15 березня 2019 р. – Електрон. текст. дані. – 2019. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2019/paper/view/7812>.
3. Сельська І. В. Погляди на мораль, зміни у вимірюванні цінностей [Електронний ресурс] / І. В. Сельська, А. В. Слободянюк // Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 22-24 березня 2017 р. - Електрон. текст. дані. - 2017. - Режим доступу : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2017/paper/view/2325>.
3. Соціальне дослідження [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://wishmaster-ua.blogspot.com/2015/04/meaning-of-life-survey>.
4. Жулінський М. Сенс життя у світлі теорії еволюційної свідомості-downloads/sfr_2013_4_6%20(3).pdf
5. Навчальні матеріали https://pidruchniki.com/1029022837616/filosofiya/sens_zhittya_lyudini

Конопко Олександр Павлович – студент групи П-19б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail; konopko543@gmail.com

Слободянюк Анатолій Володимирович – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Konopko Alexander Pavlovich - student of the P-19b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail; konopko543@gmail.com

Slobodyanyuk Anatoliy Volodymyrovych - Candidate of Sociology, Associate Professor of the Department of Social and Political Sciences, Scientific Director of the Laboratory of Sociological Research, Vinnitsa National Technical University.